

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

2. Стаднік І. О. Лінгвістична відповідність понять «воєнний» дискурс vs «військовий» дискурс. *Наука і освіта – новий вимір. Філологія*. 2016. IV(22). С. 63–66.

3. Корольова Т., Соріч Р., Александрова О. Військовий дискурс та особливості його перекладу. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2021. С. 368–386.

4. Сукаленко Т., Шпетна С. Функціонування військового дискурсу в сучасному комунікативному просторі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023. С. 96–102.

5. Стародубцева А., Талавіра, Н. Специфіка перекладу військової термінології в англomовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. *Молодий вчений*. 2023. С. 57–61.

Науковий керівник – Ємельянова О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Сумського державного університету.

Володимир Бендюг,

магістрант Сумського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ ХОРРОР В ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Актуальність дослідження жанру хоррор полягає в першу чергу в тому, що література жахів відображає суспільні страхи, тривоги та табу, створюючи призму, через яку ми можемо аналізувати культурні норми та цінності. Вивчення особливостей жанру хоррор допомагає зрозуміти, як ці елементи еволюціонують з часом та різняться в різних культурах. По-друге, хоррор як жанр заглиблюється в людську психіку, досліджуючи такі теми, як страх, смертність, невідоме та надприродне. Аналіз особливостей творів жанру хоррор дозволяє глибше зрозуміти, як ці теми впливають на емоції, думки та поведінку читачів.

Метою роботи є виявлення характерних особливостей жанру хоррор, аналіз специфіки дефініції, дослідження сучасних тенденцій, особливостей та засобів, що використовуються під час перекладу хоррор літератури на українську мову.

Для досягнення цієї мети були сформовані наступні завдання:

- 1) дати визначення концепту жанру в літературі;
- 2) дослідити історичну перспективу виникнення жанру;
- 3) дати визначення поняття «хоррор література»;
- 4) висвітлити головні особливості жанру хоррор в літературному дискурсі.

Дослідження проводиться з використанням порівняльно-історичного аналізу, структурно-логічного, описового та теоретичних методів дослідження (теоретичний аналіз і синтез, систематизація, порівняння та узагальнення даних наукових джерел).

Сьогодні ми майже щодня чуємо, бачимо чи читаємо, як люди навколо нас обговорюють різні жанри, адже це поняття стало невід'ємною частиною сучасної культури.

Поняття жанру є чи не найбільш дискусійним у сучасному літературознавстві. Зазвичай при аналізі жанрів розрізняють «постійні елементи» або «жанрові індикатори» та «змінні елементи» або «супутні ознаки». Жанрові індикатори – це елементи, присутні у всіх творах певного жанру, поєднання яких є необхідним і достатнім для того, щоб відрізнити жанри один від одного. Супровідні ознаки – це ті, що не входять до визначення жанру, але існують у більшості його представників.

Словник Collins Dictionary визначає жанр як: певний вид літератури, живопису, музики, кіно чи іншого виду мистецтва, який люди розглядають як клас, оскільки він має певні характеристики. Синонімами можуть бути такі слова, як: тип, вид, клас, група, школа, форма тощо [3].

На думку Д. Фішелова, існують різні прояви і трансформації біологічних концепцій у застосуванні до літературних жанрів. Зазвичай у цій метафорі можна знайти дві різні моделі: одна застосовує до історії жанрів біологічну концепцію

життєвого циклу (кожен жанр «народжується», досягає «зрілості» і, нарешті, «вмирає»); інша намагається застосувати до цієї історії еволюційні концепції (кожен жанр має свою «боротьбу за виживання», він «породжує» і «трансформується в новий жанр»). Незважаючи на значні відмінності між двома підходами – життєвого циклу та еволюціоністським – науковці погоджуються з одним припущенням: а саме, що в певний момент починає «існувати» або «функціонувати» новий, окремий жанр [4, с. 4].

Також варто зазначити, що народження нового жанру пояснюється тим, що кожного разу, коли публікується новий, оригінальний твір, який не вписується в існуючий набір родових категорій, для нього потрібно відкрити нову категорію; так народжується новий жанр. Отже, ми не можемо говорити про три, десять чи сто літературних жанрів. Їх стільки, скільки є поетів [5].

Щодо безпосередньо жанру «хоррор», серед науковців існує популярна думка, що найдавніша і найсильніша емоція людства – це страх, а найдавніший і найсильніший вид страху – це страх перед невідомим (так званий первісний страх). Мало хто буде сперечатися з цими фактами, і їх визнана істинність повинна назавжди затвердити гідність моторошного в літературі. Проти неї спрямовано безліч рівнів матеріалістичної витонченості, яка чіпляється за часто відчутні емоції та зовнішні події, і наївно-безглузлого ідеалізму, який знецінює естетичний мотив і закликає до дидактичної літератури, щоб «підняти» читача до відповідного ступеня усміхненого оптимізму [2].

У літературознавстві відсутнє чітке визначення жанру хоррор. Однак, науковці дають наступне визначення літературі жахів (англ. *horror literature*, *horror fiction*) – жанр фантастичної літератури, що має справу з надприродним, у прямому сенсі слова. Вона має обмежений набір персонажів, запозичених, як правило, з низової міфології різних народів: вампіри, зомбі, перевертні, примари, демони та ін.

В науковому колі існує популярна ідея, що хоррор – емоція, проте емоція «культурно», вона виведена в рамках літературних традицій. Мається на увазі, що хоррор це не жанр, як містерія, наукова фантастика чи вестерн. Хоррор це

емоція. Тим не менш поняття «література жахів» та «література жанру хоррор» часто поєднують як синонімічні. Але оскільки поняття «хоррор» ширше за безпосередньо поняття «література жахів», то до поняття хоррор можна віднести і твори візуальних видів мистецтва. Загалом вирізняють три форми літератури жахів як жанру: надприродне, чудесне, фантастичне [1].

За Клотілдою Лендейз література жахів спирається на два взаємодоповнюючі механізми, ефект реальності та саспенс. Безпосередньо при перекладі хоррор твору варто звернути особливу увагу на такі елементи, як [6]:

- описи та діалоги, адже саме вони найчастіше містять специфічну, іноді вузькоспеціалізовану лексику;
- перша стратегія, запропонована Д. Бреком, полягає в тому, щоб зберегти культурну референцію як таку в перекладеному тексті та додати до неї виноску;
- друга стратегія полягає в тому, що перекладач може відкинути культурний аспект в цільовому тексті;
- третя стратегія роботи перекладача з «артефактами», полягає в тому, що перекладач може спробувати знайти еквівалент культурної референції. Для того, щоб зберегти ефект реальності, цей еквівалент повинен належати до вихідної культури або до вихідної та цільової культур;
- послідовність подій і те, як вони організовані сюжетом, очевидно, беруть участь у створенні страху у свідомості читача так само, як і вибір слів. Так, особливу увагу при перекладі слід звертати на ритміку розповіді, адже саспенс і ритм тісно переплітаються.

Жанр є важливим літературним елементом, що дозволяє впорядкувати твори за формою, змістом і стилем. Наприклад, це дозволяє читачам визначити, чи є події, про які пишеться у творі, реальними чи вигаданими. Жанр також розрізняє мету твору і спосіб, у який він має бути представлений. Іншими словами, п'єси призначені для виконання, а промови – для усного виголошення, тоді як романи та мемуари – для читання.

Основними підходами до аналізу та класифікації жанрів є: біологічний, формалістичний, структуралістський, формалістичний та нігілістичний. Кожен з них має своє бачення жанрового явища, іноді бачення різних підходів схоже, а іноді – протилежне. У 20 столітті найпопулярнішою вітчизняною школою була формальна школа, і вона наклала свій відбиток і на сучасне бачення жанру.

В хоррор літературі є власна лексична основа, на яку спирається жанр. До лексичних засобів створення страху відносять тропи, лексичні засоби стилістики, слова, що несуть у собі контекст емоції страху та використовуються в літературі жахів для створення ефекту сюжетного напруження.

Невід’ємною складовою хоррор твору є елемент саспенсу, що розуміється як певний «підвішений» стан, невідомість, непевність, неспокій, тривога, невирішеність, що виникають в очікуванні рішення або результату і супроводжуються певним ступенем очікування (передчуття) або тривоги.

Список використаних джерел:

1. Божко О. С. Лінгвальна репрезентація атмосфери саспенс в англійських художніх творах жанру хоррор: семантико-когнітивний аспект : дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2017. 381 с.
2. Clasen M. Evolutionary Study of Horror Literature. In K. Corstorphine & L. Kremmel (Eds.). *The Palgrave Handbook to Horror Literature*. Palgrave, 2018. P. 355–363.
3. Collins Dictionary. Genre. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/genre> (дата звернення: 28.03.2024).
4. Fishelov D. The Birth of a Genre. *European Journal of English Studies*. 1999. Vol. 3. No. 1. P. 51–63. URL: <http://dx.doi.org/10.1080/13825579908574429> (дата звернення: 29.03.2024).
5. Gerkerova O. M., Milova M. M., Zhaboruk I. A. Historical aspect of genre category. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 4. Ч. 3. С 132–138.

6. Landais C. Challenges and Strategies for Analysing the Translation of Fear in Horror Fiction. *Literary Imagination*. 2016. Vol. 18. No. 3. P. 242–254.

Науковий керівник – Ємельянова О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Сумського державного університету.